

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXIII. LETNIK ————— 1923 ————— ŠTEV. 10

Oris mojega življenja.

Spisal Jakob Aljaž.

(Dalje.)

Dekan Razboršek nas je (60 pevcev) potem pogostil v župnišču, naša razburjenost se je polegla in bili smo židane volje. Cesar se drugo jutro ob petih odpelje z Bleda proti Trbižu po železnici. V dolini so bili vrhovi gora pokriti s snegom in cesar pravi: „To je najlepša krasota Kranjske!“

Leta 1887 sem šel iz Dobrave na Triglav. Dr. Lovru Tomanu so v Kamni Gorici vzdali kamenito ploščo. Pri tej slavnosti je bilo veliko narodnjakov. Da jih pozdravim, sem pod Dobravo čez cesto napravil slavolok z napisom dveh vrstic: „Izpod sivega Triglava kličem zborovalcem slava!“

Leta 1889 so me napravili za okrajnega šolskega nadzornika. Velika čast, pa tudi veliko dela! Učitelji so bili pridni. Lepa harmonija je vladala med posameznimi stanovi, tudi pri sejah okr. šolskega sveta. Učitelji so imeli izvrsten pevski zbor in so dali več koncertov. Istega leta so pri meni na Dobravi umrli moja dobra mati.

Dr. Krek je hotel imeti na Brezjah novo mašo na tihem, pa smo napravili v naglici vse slovesno in pri maši peli; že takrat je pri obedu razvijal svoje socialne misli.

Konec avgusta 1889 pridem za župnika na Dovjem (1889 do zdaj). Ko končam kot nadzornik obširno letno poročilo na dež. šolski svet, grem s tukajšnjim bogoslovcem Val. Jakljem na Rožico (Babo). On me pelje ne po lepi poti na solnčnem kraju, ampak skozi Mlinco po grdem jarku. Bilo je mrzlo, ledeno; bil sem nepreviden, sem mrzli studentec pil, na vrhu Babe stal celó uro v mrzlem vetru, ker se je tako lepo videlo po Koroškem — pa sem se prehladil in dobil vratno bolezen, na kateri sem šest let trpel. Ker sem bil tudi brez kaplana, sem leta 1892 odložil čast okr. šol. nadzornika. Deželni šolski svet (Winkler) mi je poslal pohvalno diplomo za uspešno delovanje, pa tudi zato, ker sem izpodbujal in podpiral pri učiteljih lepo glasbo in petje.

Lepa priložnost je bila za lov, pa se ga tukaj nisem nikoli udeležil. Odprlo pa se mi je drugo polje. Prezidal sem župnišče, hlev in cerkev; zasadil več vrtov, na katerih sem nasadil 300 jablan. Napravil sem v cerkvi kapelo Lurške Matere Božje, nova slikana okna, drênažo okoli cerkve na Dovjem in v Mojstrani, ki sta bili prej vlažni. Na vrtu sem iz betona sezidal velik bassin (kopališče), in s hriba napeljal nov vodovod (železne cevi). Obiskov sem imel vedno dosti, ker imam rad goste. Mnogo odličnih oseb se je pri meni oglasilo. Denarja nisem spravil na kup, raje sem ga dal v dobre namene ali ga sicer po svetu raztrosil.

Na Dovjem se mi je pokazalo novo polje: turiztika in slovensko planinstvo. Źal, skoraj vse je bilo nemško, ko pridem na Dovje; Alpen-Verein postavlja nemške napise in nastavlja in dobro plačuje nemške vodnike (rojene Slovence). Ko ljudi izpodbujam, da ustanovimo požarno brambo, hočejo nemški jezik imeti za poveljstvo; komaj zmagam s slovenščino! L. 1890 se zida velika cementna tovarna s tujim kapitalom, uradniki so Nemci, le delavec je še Slovenec . . . Zdaj pa je vse slovensko! Veliko je pripomoglo Slovensko Planinsko Društvo. Teško sem iztrgal Triglav iz rok Nemcev! Delal sem idealno, vztrajno, potrpežljivo, mnogo Źrtv je bilo treba. a našel sem krepko oporo pri Planinskem Društvu, zlasti odkar mu predseduje sedanji načelnik. — O svojem planinskem delovanju poročam v „Planinskih spominih“.

Deželni predsednik baron Hein mi je pisal, da bo dal podporo za novo cesto v Vrata, in je pristavil: „Takih moŹ ko ste Vi, jaz potrebujem. Vi delate res za ljudstvo.“ Tudi njegov naslednik baron Schwarz mi je obljubil podporo in da pride osebno v Vrata Cestni odbor in Klinar, višji stavbeni nadsvetnik, je šel z menoj v Vrata in je kraj za cesto ogledal. Obljubil je izdatna sredstva od dežele. Pa prišla je vojska in je vse zmešala.

Dopisovala sva si s Simonom Gregorčičem Ko je zvedel, da sem bolan, me je obiskal z Vrhovnikom. Pisal sem mu, da sem ravno komponiral njegovo pesem „Domovini“ ter se vlegel v posteljo, za smrt bolan. Prišel je iz daljne Gorice čez Ljubljano nalašč mene obiskat. Prej ga nisem osebno poznal. Zelo ga je veselilo, ker sem uglasbil več njegovih pesmi v lahkem slogu, ki so se pele v začetku najbolj po Goriškem, pozneje tudi drugod po Slovenskem. — Ko me je drugič obiskal, se je primerilo — kar pripovedujem na drugem mestu — da so mu napravile na cesti gospodične nenadoma ovacijo in mu podarile velik šopek vrtnic, kar ga je močno ganilo. Šopek je vzel s seboj, ko sva šla drugi dan v Bohinj k Pibru in k Savici. Pred desetimi leti so ga nekateri tako strastno napadali, da mi je takrat deŹ nadzornik

Šolar rekel, ko je prišel iz Dalmacije domov v Kropo: „Gospodje na Kranjskem (ne vsi!) so si dali slabo izpričevalo.“ Sedaj, čez deset let pa pišejo slovstveniki in pisatelji nepristransko o njegovih krasnih poezijah. — Meni je Gregorčič pravil, kdaj je to ali ono pesem zložil; rekel je: „Večjidel so — šestošolske . . .“ — Nadškof Sedej mu je bil zelo naklonjen, tudi kapucinski gvardijan v Gorici, ravnotako ljubljanski knezoškof Pogačar ter Tomo Župan in drugi; na Goriškem posebno njegov sosed Ignac Leban. S Škufcem sem ga obiskal v Gorici in ga vzel s seboj v Trst. Rekel mi je, da je bil le enkrat v mladosti v Trstu! Šel sem tudi k pogrebu ljubega prijatelja Sim. Gregorčiča. V Bohinju se mi je pridružil Berlic, v Gorici sem govoril tudi z Winklerjem, nekdanjim kranjskim predsednikom. Pogreb je bil veličasten. Peli so: „Nazaj v planinski raj“. — V sobi imam njegov kip. Vselej se mi milo stoži, kadar ga pogledam. — Ko so napadali prof. Levca, da bi ne postal deželni šolski nadzornik, mi je pisal: „Slovenci so strašni ljudje. Kadar bi se človek imel nekoliko višje povzpeti, pa pridejo s kolom, da ga ubijejo!“ Po mojih mislih bi bil Sim. Gregorčič še mnogo lepih pesmi zložil, če bi mu ne bili kritiki življenja ogrenili in njegovo občutljivo srce tako močno ranili, da je izgubil prosti polet v nebeske višave. — Pred smrtjo ga je prosil nadškof, naj bi v pesniški obliki izdal sv pisma bukve pregovorov, kakor je prej izdal „Joba“. Rekel mi je Gregorčič: „Ker sem videl, da ne morem dokončati, raje nisem začel.“ — S. Gregorčič je hodil na Krn, Vodnik na Triglav, Kredarico, Vršac; oba sta bila navdušena planinca, tedaj naša pristaša. —

Tudi za praktične potrebe Dovških posestnikov sem skrbel v občinskem zboru. Študiral sem po zgledu kanonika Sušnika vodne sile in napravil županu Janši žago na turbino z 230 udarci na minuto, s 7 konjskimi silami. — S pomočjo deželnega odbora sem dobil 134 upravičencem zopet nazaj velikanske parcele gozdov (sedaj vredne več milijonov), ki so bile prej v zemljiški knjigi napačno drugam vpisane.

Obiskali so me: glavarji, sodniki, odborniki plan. društva, Čehi: Chodounský, Franta, Mareš, Dr. Prachenský in drugi, Šuklje; škofje: Missia, Jeglič, Karlin, katere sem peljal k Peričniku; pa tudi Nemci iz Dunaja, Berlina, ki so se zelo ločili od naših Nemčurjev.

Ob začetku vojske sem napravil krasne nove orgle (21 spremenov), l. 1921 nove jeklene zvonove (D-mol).

Ob nedeljah orglam, sicer podučujem pevski zbor (30 pevcev). — Dosedanje poslopje sem prezidal in priredil na svoje stroške za Društveni Dom, gledališčne igre, predavanja, koncerte. — Odlikovanj sem mnogo prejel: častni član Slov. Plan. Društva, Glasbene Matice, učiteljskega društva okraj Radovljica, pevske zveze občine Dovje in požarne

brambe, pevskega duštva „Ljubljana“, duh. svetnik, zlati zaslužni križec s krono, svetinjo 40 letnega delovanja, križec za civilne zasluge (za aprovizacijo), častni član „Erzgebirgs-Vereina“. Uredil sem Slovensko Pesmarico I. del leta 1896, II. del. I. 1920 za družbo sv. Mohorja. Zložil sem 9 zvezkov moških in mešanih zborov. — Operiral me je Dr. Šlajmer l. 1905 in mi življenje rešil. — Filozof Kant pravi, da moramo „dobro“ delati ne zaradi hvale, ampak absolutno zaradi dobrega samega na sebi! (Konec prih.)

Greben, 2224 m.

Fr. Lapajne.

Turisti redkokdaj imenujejo v pogovorih (Kalški) Greben; v splošnem je slovel kot težka tura i v pogovorih i v — redkih literarnih omembah. V pričetku slovenske turistikse se veljali naskoki podjetnih in iznajdljivih planinskih pionirjev v prvi vrsti najvišjim vrhovom naših planin; sčasoma so se nadelale poti in zgradile na važnejših križiščih planinske kočice, od koder se je razprezalo raziskavanje nadaljnjih vrhov. Svetovna vojna je to delovanje ukinila, a v povojnem času je delo nanovo oživel in razni spisi v „Plan. Vestniku“ nam poročajo, da se vrše drzni naskoki na posamezne vrhove vedno pogosteje, tudi od najnepristopnejih strani, in dočakali bomo, kakor vse kaže, naznačeno najkrajšo pot na Triglav — preko severne Triglavske stene.

„Premagan“ je danes tudi Greben. Komu je nekdaj prišlo na misel, da bi preplezal skalnati hrbet, pod katerim stoji v zatišju Cojzova koča na Kokrskem sedlu? Malokdo je zato vedel, kako lep gorski svet se razteza za temi pečinami. In danes? Nekaj „nerodnih“ ogledov od južne strani, en sam naskok od severne strani in ugotovljena je bila zveza Grintavčevega predgorja z glavno skupino Kamniških planin; razhodišče naj bo Cojzova koča. Pred dvema letoma se je bila nadelala pot od Kokrskega sedla preko Grebena do Krvavca, a številni hudourniki in plazovi so jo v žlebovih tako ugladili, da je postala na nekaterih mestih težko prestopna. — Danes so vse ovire odstranjene; opasnejše točke so zavarovane z železnimi klini ali z žično vrvyo, Greben je danes vsakemu turistu dostopen.

Od Cojzove kočice vodi pot jugozapadno pod dolgo steno Kalške gore: zaviješ južno v steno, kjer najdeš zanesljivih oprijemov, ki so izpolnjeni z železnimi klini, in skoro si na vrhu Kalške gore. Pod seboj ugledaš Kalce, s cvetjem in drevjem obraslo razsežno skalno planoto,

ki se razteza od Kalške gore dalje pod Grebenom tja do Mokrice. Po robih Kalške gore pa ne moreš poti nadaljevati proti Grebenu, ker jo preseka globok prepad. — Kreneš torej z roba navzdol po trati proti Kalcam, a zaobrneš malo nad njimi zopet jugozapadno (desno). Varuj se, da s pota ne zaideš v Kalce, ta labirint podobnih si skal in mrežo kozjih poti; marsikdo je že moral tam na prostem prenočiti in z vpitjem privabiti drvarje ali lovce, da so ga spravili iz te zagonetne domačije divjih koz. Celó, če te ujame megla, zapomni si boš — Kalce! Pazi torej na markacijo in napise! Na robu velikega proda se obrneš na desno ob zapadni strani Kalške gore, prideš pod pečinami do ozkega, strmega žleba, ki je pa zavarovan z napeto žično vrvjo in proti vrhu z železnimi klini, dobrimi oprijemi. Vrh žleba kreneš po trati navzgor in okoli predvrha proti Grebenu; še prehod čez macesnovo brv in skoro si na vrhu. Z veseljem se boš vpisal v spominsko knjigo; pomnoži število obiskovalcev, da se oddolžiš onemu, ki je omenil v knjigi: „Sramota za slovensko turistiko, da je ta krasni vrh tako malo obiskan!“ — V spomin zasedbe novega vrha si odtisneš štampljko, ki jo je S. P. Društvu daroval g. dvorni svetnik Dukić v priznanje krasno izpeljane poti na Greben.

Z vrh Grebena je prelep pogled na celo vez Kamniških planin. Severno pred teboj se košati Kočna s svojimi čerastimi vrhovi; iznenadi te pogled na Dolško škrbino in strma snežišča ter prodišča v Dolcu, ki veže Kočno z veličastnim Grintavcem, po katerem opazuješ turiste, ki se vzpenjajo na vrh. Dalje proti severo- in jugovzhodu kipe v nebo vrhovi vse dolge verige Kamniških planin tja do Velike Planine.

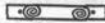
Greben je najvišji vrh (2224 m) Kamniškega predgorja. Severno je strmo odsekan in njegova severna stena se razteza od Suhega Dola proti Cojzovi koči. Vrh sam prehaja jugozapadno v travnato gorsko planoto Dolgo Njivo, kjer vodi pot (markacija) dalje tik nad prepadi Rdečih Sten, od koder krene malo navzgor v Kòren. Tu je razhodišče poti v predgorju; jugovzhodno je najbližji vrh Kampotela, ki prehaja v Mokrico; južno se razteza pogorje Košutine, ki je znana po svojih medvedjih jamah in krasni flori. Mi se pa držimo svoje poti in krenemo s Kòrena jugozapadno (desno) po grebenih naprej po lepi, v skalo vsekani stezi. Kmalu nas iznenadi globoko žrelo, zvano „Jež“. Toda kar breskrbno se oprimi železnega klina, štirikrat prestopiš in že imaš za skalo žično vrv, mine te vsa plašnost. Od zgoraj doli izgleda „Jež“ res nekako „ježast“, ker se vidi precej strmo navzdol; takoj za skalo je dobra steza, ki vodi naprej na Veliki Zvoh in dalje na Krvavec. Ta, zadnji, oziroma prvi vrh je krasna

razgledna točka nad Kriško planino; ona pa je že dovolj znana med turisti, osobito smučarji.

Od Cojzove kočee do tu prehodiš skoro vso vez predgorja; sigurno boš rad pohitel tja, tedaj ko bo tam zgrajena, na Mali Jezerci „nad Blekom“, tako zaželjena planinska kočea.

Kdor želi priti v planine brez vsakega dolgotrajnega truda, a imeti dovolj gorskega užitka, ta naj pohiti ob prvi priliki — na Greben.

Iz Celja v jugovzhodne Albanske Alpe.

Dr. Milko Hrašovec.

(Dalje).

V hotelu najdemo sobo s 3 posteljami. Nekaj šip na oknih manjka; zato veter prijetno prepihava sobo. Postelje in sploh vsa okolica ni posebno vabljiva: pod nami je hlev, zraven nas ciganska rodbina. Pa vojak se ničesar ne ustraši. Pod vodstvom prijatelja Brečka se z golimi meči spravimo na mnogobrojno golazen ter do večera delo tako imenitno opravimo, da smo ponoči prav sladko spali.

V macedonski restavraciji dobro in ceno večerjamo; za 12—14 kron se pošteno nasitiš. Zanimive so tu kuhinje. Peč je ločena po opekah v več jarkov, v katerih se kuri. Na teh stoje veliki lonci z narodnimi jedili: djuveč, paprika, krumpir, pile, riža. Vsa jedila v omaki, meso in prikuha kuhano že skupaj. — Stvar je prav okusna — kuharji povesod sami moški. Sploh od Skoplja dalje nisem videl v nobeni kavarni, hotelu ali kuhinji ženske: vse posle opravljajo izključno moški. Vpliv mohamedanske vere! —

Drugi dan, v pondeljek, je imendan kralja Petra. Vse mesto je v zastavah. Ob 9. uri je slavnostna služba božja, ki se je udeležimo tudi mi. V pravoslavni cerkvi je polno občinstva, ki gleda prav začudeno nas — romarje. Lep običaj prispevkov za cerkev ob takih prilikah je navada, da vsak vernik kupi večjo ali manjšo, zelo tanko svečo, ki jo zažge na posebnem žrtveniku. Polno je brlelo teh svečic ta dan, pa tudi cerkvenik in pop sta se zadovoljno smehljala, ker bira je bila bogata. Okrog cerkve je krit hodnik s klopmi, kjer sede verniki, ki nimajo v cerkvi prostora. — Okrog cerkve je pokopališče; na grobeh so silno velike kamenite plošče; ženske prihajajo ter poiščejo grobe svojih znancev, pokleknejo, se dotaknejo z roko kamenite plošče in se trikrat „krstijo“ (pokrižajo po pravoslavnem načinu).

Popoldne je v vrtu sredi mesta ljudska slavnost z običajnim kolom igranko in drugim. Vmes pa razbija macedonska godba. Ta obstoji iz 2—3 flavt in 2—3 velikih bobnov. Melodija, večinoma vedno ista, se stopnjuje od piano do skrajnega fortissima. Ta pa je že tak, da je enak silnemu razbijanju. Celo noč šumi in vrvi ta zabava pod našimi okni, da na spanje ni misliti. V zgodnjih jutranjih urah pa vendar malo zaspimo.

Drugi dan nas potegne avtomobil, ki je prišel na pomoč iz Bitolja, srečno dalje. Zopet se vzpenjamo v divjo gorsko samoto, po katerih se vije cesta v velikanskih serpentinah. Na tem potu vidimo prve žandarske utrdbe, ki so dalje proti albanski meji stalne prikazni. Pokrajina je polna nezanesljivih elementov; posebno nevarni so vojaški ubežniki, ki se ponednevi skrivajo po nepristopnih soteskah in gozdovih, ponoči pa ropajo. Te orožniške in graničarske trdnjave imajo posadko 4—5 mož, ki so dobro oboroženi. Postaje so med seboj telefonsko zvezane, da se v slučaju napadov podpirajo. Proti vrhu moramo iz vozov ter peš dalje, ker je strmina prehuda.

Ob 2. uri popoldne se začnemo spuščati v dolino. Ob bistrem potoku pričinja zeleneti ravnina, ki se odpira bolj in bolj v bujno-rodovitno Ohridsko polje. Črne bivolske krave vlečejo vozove, polne težkih pšeničnih klasov. Orientalna vegetacija, živalstvo in prebivalstvo nas zopet objame.

Kratka policijska kontrola in že drdramo po ulicah staroslavnega Ohrida. — V senci velikanskih hrastov žubori živ studenec, nad njim pa je z zlatimi črkami v marmor vklesan napis: „V večni spomin osvobojenja Ohrida po hrabri srbski vojski leta 1918“ — Veseli, da je mučnega potovanja konec, poskačemo z vozov, si poiščemo prenočišča ter se napotimo proti jezeru.

Ohridsko jezero, kolikokrat sem čital o tvoji krasoti in tvojem bogastvu rib, kolikokrat sem si slikal v mislih tvoje bregove: evo me sedaj tu, ko te gledam v resnici: 35 km dolgo in čez 17 km široko je to jezero, brezdvomno največje v naši državi. Izvzemši mali košček na jugovzhodu, leži jezero na naši zemlji. Obdano je krog in krog od višjih in nižjih gora, le pri Ohridu in Podgradu je široka, rodovitna ravnina, ter pri strugi, kjer vali svoje valovje iz jezera Črni Drim, ki tvori mejo med našo državo in Albanijo ter se izteka v Skadrsko jezero.

Mesto Ohrid leži deloma na gričku, deloma krog njega tik na bregu jezera. Griček kronajo razvaline razpalega gradu. Mesto prav balkansko, sicer pa zelo važno: sedež okrožnih oblasti, ima gimnazijo, lepo šolo, bolnico ameriškega Rdečega Križa, sodišče, pošto in brzojav, velika vojaška skladišča ter razvito trgovino z ribami, živino, tobakom, vinom in sploh deželnimi pridelki. Od tu vodi glavna cesta čez Strugo, Radolište,

Česafan v Elbasan, Drač in Valono; po tej cesti se vrši ves trgovski promet z Albanijo in s pristanišči Jadranskega morja.

Bajno je bogastvo rib tega jezera; ne samo po številu, tudi po kakovosti ima ohridska riba svetoven sloves. Posebno jegulje, ki jih nalovijo v nešteti množinah, so priljubljene.

V daljavi opazimo visoke, s snegom pokrite vrhove Albanskih obmejnih Alp in hribov. Ko sem jih gledal, nisem mislil, da bom v kratkem tudi jaz stal s puško v roki v mejnih strelskih jarkih na snežnih vrhovih teh Alp.

Danes nam je še čelo jasno in veseli smo življenja. Tu najdemo Slovence — živinozdravnika našega polka. Pristna kranjska duša, ki nam takoj pove, kje bo kaj dobrega dobiti. Tam se tudi zberemo ter pošteno pomenimo. Prepričani smo, da ostanemo v lepem Ohridu, kjer se bomo vsak dan hladili v valovih jezera ter uživali mesto orožnih vaj — letovišče, seve brez lepih znank. Te so skrbno poskrbite v haremih in le tu intam ujamemo med zamreženimi okni zvedavo oko. Sicer se tudi do njih najde pot, kakor nam namigavajo znanci.

Po dobri noči v udobnih posteljah „Velike Srbije“ nastopi za nas celjske bratce črn dan: pri polku nas porazdele na razne bataljone in čete — ločiti se moramo. Šmid gre k Svetemu Naumu, lepemu belemu samostanu ob jezeru, ki slovi po menihih-zdravnikih ter dobrem vinu. Midva z Brečkom imava smer pod vznožje obmejnih Alp in gora. Ločimo se in obljubimo, da se po dveh mesecih snidemo zopet tu, da potujemo skupno domov. Nikomur izmed nas se pač ni sanjalo, kaj bo v teh mesecih videl in izkusil.

S prijateljem Brečkom se zbaševa v dvokolesno kareto, v katero nam naprežejo kar tri mule, ki jih mlad Turčin neusmiljeno tira proti Strugi. Ob obali jezera je naša pot; cele ure daleč najlepši pesek ter voda, ki vabi k sebi. Kaka kopaljšča bi se lahko tu razvila!

Na mnogih krajih vidimo ogromna vodna kolesa, ki jih gonijo ljudje in živali. Ž njimi se navaja voda z jezera na okrog ležeča polja. Med potom nas ujame huda nevihta — prvi dež na dolgi vroči poti!

V Strugi se ločimo: mesto z 10.000 prebivalci ob izviru Črnega Drima iz jezera.

Jaz moram na sever v Velešte ob Črnem Drimu na potu v Debar, Brečko v Radolište na zahod. Ko se javim pri bataljonu, mi povedo, da je poveljnik moje čete baš tu! Res ga kmalu najdem: mlad aktiven podporočnik, Zagrebčan, s katerim naj bom sedaj vezan za dolga dva meseca.

Vojska spoprijatelji ljudi brzo. Zaupljivo kramljaje se napotiva v kraj namembe, kjer je naša četa. Pokrajina tone v zadnjih žarkih zaha-

jajočega solnca. Moj spremljevalec in vodnik mi pripoveduje o svojih doživljajih — že 6 mesecev prebiva v teh divjih in nevarnih krajih, kjer si niti trenutek nisi svest svojega življenja. Pred nekaj dnevi so ustaši napadli baš na tem kraju provijantno četno „komoro“, hoteč jo oropati. Odslej jo čuvajo in spremljajo vsako noč naše patrolje.

Črna noč je že, ko nas ustavi več mož, zrastlih kakor iz tal; naša straža je, ki skrbno čuva dohod k našemu taborišču.

Lajanje turških psov kaže, da smo v vasi. Napotimo se najprej v tabor, kjer pozdravim svoje vojake z običajnim „pomoz Bog junaci!“, nakar zagrmí ves tabor v odgovoru „Bog ti pomoz!“

Stanovanje komandirja, ki bode odslej tudi moje, je nekaj korakov od tabora oddaljeno. Po ozkih stopnicah stopimo v podstrešno predsobo in potem v pravo sobo. Seve je vse sila primitivno — vendar imamo na lesenih stojalih kake tri deske, ki tvorijo našo — postelj. Mala miza, stol, par polic in žebļev, na katerih visi naše orožje — to je pohištvo. Pa pod streho smo: zavest varnosti se me poloti, ko pomislim, da sem vendar v zavetju. Po skromni večerji poležemo in dobro zaspimo. Le tuintam nas prebudi turški pes ali turška stenica. Ni je hiše v vasi, ki bi ne imela mrcine, ki tuli ponoči kakor volk. Zategnjeno lajanje turških psov reže mozeg in kosti, posebno v teh časih, ko čakamo vsako noč sovražnega napada.

Drugi dan si kraj malo bolje ogledam. Velika in zelo bogata turška vas z zagrizenim, nam sovražnim in nevarnim prebivalstvom. Oken na hišah ni — samo strelske izdolbine „nišanice“. Kdo mi jamči, da ne počí zavraten strel in me pobije? Na cesti za vasjo je spomenik srbskim vojakom, ki so jih krvoločni vaščani poklali, ko so se bolni in sestradani umikali v Albanijo! Dokler so hodili mimo ljudje, ki so bili zmožni še obrambe, se niso upali nanje; na bolnike in zaostale pa so se vrgli ter jih poklali! Rod je ostal isti, marsikateri teh morilcev se danes izprehaja nemoteno po vasi. Največje težave imava midva častnika s hrano: niti jajc in mleka ne dobiva za denar, čeprav je vsega v izobilju. Na stotine krav, bivolov, koz in ovc gonijo mimo nas na pašo. Kar v dobrem ni šlo, sva dosegla s silo: morali so prodajati živila, ker bi jih sicer s silo vzela. Vojaštvo ima dobro, tečno in zadostno hrano, ki jo vozi „komora“ vsak dan iz Ohrida. Zajutrka sicer ni, za obed in večerjo pa je vedno meso.

Pri vojakih sem se kmalu udomačil. Podnevi lenarimo ter se dnevno kopljemo v Drimu. Voda je kalna in topla, vendar snaga izvrstno vpliva na zdravje in splošno razpoloženje. Vojaška služba se začne šele ponoči; takrat je vse živo v taboru: straže prihajajo in odhajajo, povelja in poročila se izdajajo. Telefon, ki nas veže na vse strani, brni vso noč in prinaša in nadomestuje zvezo z ostalim svetom. Vedno resnejša so po-

ročila, da pripravljajo Arnavti velik napad na naše meje. Obenem pa bi se naj pobunilo arnavtsko prebivalstvo v zaledju ter nas zgrabilo v boku.

Velika opreznost je torej dvojno potrebna! Posebno, ker smo neposredno v vznožju gorovja, po katerega vrhovih teče meja. Obmejno vojaštvo, takozvani graničarji, ki so organizirani v bataljonih in četah, čuvajo v mirnih časih sami našo mejo. Ta je posejana z malimi trdnjavami, „karaulami“, ki so zvezane telefonsko med seboj ter z zaledjem. Sedaj, v pričakovanju napada, je vsa meja pojačena z vojaštvom.

Naš polk je razstavljen v skrajnem kotu naše države od grške meje do Debra in ima nalogo, za vsako ceno preprečiti načrt sovražnika, da prodere naše postojanke ter vdre v naše ozemlje v smeri proti Bitolju. Vsi se zavedamo resnosti položaja, ki nam dnevno stopa pred oči. Mrki in sovražni pogledi vaščanov ter neprijazno obnašanje proti nam je glasen memento!

Čudna je mešanica vasi na tem ozemlju. Vsaka vas tvori enoto za se. V vsaki je drugo prebivalstvo, v eni turško, v drugi pravoslavno: med temi zopet srbske, bugaraške in cincarske (rumunske) vasi. Posebno Cincarov je v obmejnih krajih zelo veliko; njih vasi se odlikujejo med vsemi drugimi po velikosti, bogastvu in snažnosti. Vendar opažam, da je najrodovitnejše ozemlje zasedeno od Arnautov, pravoslavna plemena pa so potisnjena bolj na vznožje gora in v gore same. Prebivalstvo se bavi z zemljedelstvom in živinorejo: delajo največ ženske, moški se potikajo izvečine kot roparji in četaši po nepristopnih obmejnih hribih. Kar jih je doma, ti večinoma lenarijo. V vasi je nekaj „dućanov“ ter „kafana“, ki služi obenem za brivnico. Naš kafedžija — pristen Turčin — kuha izborno kavo. Inventarja ima malo — šest šalic in dve kupici za vodo; s tem streže mnogobrojnim odjemalcem. Turki posedajo po cele dneve po kavarni, pijejo kavo in kade cigarete. Kot hrana doma jim služi večinoma fižol, mleko, sir in raznovrstna zelenjava. Tudi perutnine, posebno rac, je mnogo videti.

Življenju v Veleštu sem se hitro privadil. Ker sva dva, si preganjava dolgčas, kakor veva in znava. Kot prijatelj planin premnogokrat pazno motrim sinje višave, ki se dvigajo tik nad nami. Širok, dolg hrbet, po vrhu gol, pada strmo navpično v dolino Drima. Za tem se dvigajo masivni vrhovi v deloma prav groteskni oblikah, na katerih opažam še sedaj, julija meseca, v tej nepopisni vročini s prostim očesom sneg in led. Pogled na karto me pouči, da leži naša vas blizu 700 metrov nad morjem, torej višje nego naša Svetina pri Celju. Ohridsko jezero je 700 metrov nad morjem, vrhovi nad nami pa merijo od 1800—2500 metrov.

Neke nedelje sediva s prijateljem v prijetnem razgovoru v turški kavarni, ko prinaša telefonski ordonanc depešo, da moram drugo jutro

odriniti z 20 možmi v Jablanico, majhno gorsko vas, neposredno v podnožje divjega Albanskega gorovja.

Lepih časov je bilo le prehitro konec. Po nemirni noči pospravim najpotrebnejše stvari v nahrbtnik in se poslovim od prijatelja in Velešta, kamor nisem več prišel s svojo četo. — Soparno jutro me spremlja v začetku moje poti. Po poljih je že živo in mlačev v polnem teku. Kako se vrši? V polukrogu položijo snope žita, po njih tirajo par konj tako dolgo, da je klasje zdrobljeno. Nato se slama odstrani ter zrnje z velikimi lopatami meče vzrak, da na ta način odpade prah in plevel ter pada čisto zrnje na tla. To se spravi v vreče in v vrečah na trg ali pa v turške mline. Za pot sem dobro pripravljen; močno okovani čevlji, čutara vode ter trdna vojaška oprava mi na potu dobro služijo, nabita sta karabinka in samokres.

Po zeleni, bujno obrasli dolini prispemo do strmega pobočja. Ostre, strme skale zapirajo pot, ki se vije v velikih kolobarjih vedno višje, Turki v opankah z lahkoto preplezajo te pečine, jaz pa, akoprav trden v nogah in vaje v hribovju, ter moji vojaki, le polagoma napredujemo. — V klancu se odpre prekrasen pogled na sinje Ohridsko jezero, ob katerega bregu se kopajo obrežna mesta v jutranjem solncu.

Po ogromnem pobočju dospemo na rob, odkoder se odpre pogled v dolino Črnega Drima, ki vali motne valove proti Skadrskemu jezeru; dalje vidimo selo Borovo, Jablanico in celo vrsto vrhov nad njimi. Ko prekoračimo po divji kozji poti Borovo in krenemo v zapadno smer, zažubori pod tisočletnim hrastom srebrnočist studenec z ledenomrzlo vodo. Ljudje in živali željno srkajo božje okrepčilo ter nato, ko so razstavljene straže, trudni poležejo v senco drevesa. Po kratkem odmoru moramo dalje. V divjo sotesko, v kateri se zaletava in besni velik gorski potok, gre pot. Globoko moramo navzdol, prav do vode, ki jo na vratolomnih deblih prekoračimo. Gorje mu, kdor bi padel v globino. Iz jarka pričnemo plezati skoraj navpično strmo navzgor ter kmalu prilezemo v lepša, obdelana mesta. Njive in pašniki, kar jih je, so s kamenitim zidovjem zagrajeni in uspevajo le z umetnim zalivanjem. Ostali svet pa je kamenit in skalnat. Tako ostrega in neusmiljenega kamnja nima niti naš Kras. Obutev strahovito trpi; nekaj tednov službe v teh divjih pokrajinah zadostuje, da uniči najboljše gorske čevlje. Domačini v opankah in debelih nogavicah pa skačejo in plezajo z največjo lahkoto in naglico za svojimi ovci in kozami.

Po zelo naporni hoji dospemo po 4 urah hoda iz Velešta v kraj svoje namembe. Selo Jablanica je prilepljeno na strm breg, ki pada izpod obmejnih Albanskih Alp. Hiše so razporežene po celem pobočju: od enega konca vasi do drugega je več ko ena uro hoda. Seve so hiše

redko posejane in na nekaterih krajih zelo oddaljene druga od druge. Pristrčno pozdravljen od svojega oddelka, prikorakam v svoje taborišče v precej dobro ohranjeno kočo z obširnim hlevom, obdano krog in krog od masivnega zidu, ki ima le en vhod; ta se ponoči dobro zapira. Prav pripravna trdnjava, v kateri se 20 mož z 2 strojnima puškama lahko in uspešno brani proti sovražnemu napadu.

Vročina je kljub visoki gorski pokrajini izdatna, vendar pa zrak svež in zdrav ter absolutno čist. Pitna voda izvira v bližini tabora iz skale ter pospešuje tek in zdravje.

Ker nisem maral stanovati v zaduhli sobi, so mi vojaki napravili pred hišo šotor, kjer sem nameraval ostati. Kmalu, ko je bil postavljen, se je vanj naselilo na stotine neznosnih muh; ponoči je temperatura padla tako, da me je pošteno zeblo, in ker mi tudi podgane in druge lepe živalce niso dale miru, sem se preselil v sobo k svojim vojakom. Hrano nam je nosila mula vsak dan iz Velešta. Pred hišo smo imeli kuhinjo, drva so nam nosili na osličkih vaščani. Živel sem v gorski samoti navezan na svoje vojake in na krasno panoramo okoliških gora. V tem času so bile jasne lunine noči. Ko se je napravila noč, smo sedeli ob stražnih ognjih. Stari in mladi srbski vojaki so mi pripovedovali svoje življenje; bogme, vsak izmed njih je junak do pet do glave. Posebno rezervisti, ki so bili kar v civilnih oblekah, so pravili o strahotah umikanja po Albaniji ter o junaštvih solunske fronte. (Dalje prih.)

Čez hrib in dol.

11. Najmlajši član SPD. v planinah. S sedemletnem Urošem sva poleg drugih tur (Stol — Golica; Kamniška Bistrica — Grintavec — Kokra — Kranj i. t. d.) v letu 1922 zavzela tudi Triglav.

Dne 8. julija prenočiva v Boh Bistrici v prijazni sobici. Uroš je trdil, da nisva prenočila in da sem ga prekmalu postavil pred univalnik-spečega. Razlagal sem mu, zakaj tako hitro noč mine, kadar človek tega ne želi; ako je drugi dan birma, pa noči neče biti konec. Ura je bila štiri; skozi mirne vasice kmalu dospeva do jezera, ki pa je bilo še vse odeto v meglo, kar Urošu ni bilo po volji; zato pa mu je ustregel Bogatin, ki se je najprvi otresel megle in se kopal v jutranjih žarkih.

Ko je imel Bogatin dovolj te zlate kopeli, jo pošlje tudi nama v dolino in na jezero. Vsedla sva se kraj ceste in zajtrkovala; Uroš seveda klobaso — ta je njegova specialiteta, in kos kruha. Ko zaužije klobaso, mi pove, da ima raje slanino ko klobaso. „No, pa zamenjava“, sem rekel. „Sem jo že pojedel“, je bil odgovor. Dam mu še slanine in ker nisem videl, da bi imel še kruh, tudi kruha . . . Kmalu je bilo tudi to pospravljeno; okrepečna korakava proti „Zlatorogu“, kamor dospeva ob sedmi uri.

Med tem ko je Uroš srebalo kavo, navrh svoje klobase in slanine, sem si jaz obul gojzarce in uredil vsebino nahrbtnika. Nato se pridruživa priletnemu Bohinju, ki je tovoril na svojih ramah razni živež za kočo pri Triglavskih jezerih, celih sedemdeset kil, to leto že štirinajstič. Taka korenina!

Kmalu smo bili pri večno - krasnem slapu Savice (izvirku). V treh urah je bila zavzeta Komarča. Že sva tudi pri prvem Triglavskem jezeru, ki je vsaj za mene najlepše. Tu se ločiva od našega zgovornega Bohinjca ter jo mahneva naprej.

Po dobrem, menda dveurnem pohodu in po strahu, ki ga je preстал Uroš, ker bi bil kmalu stopil na — jazbeca, sva prispela v kočo pri Triglavskih jezerah Ker pa Uroš tukaj ni imel smisla za počivanje, ampak je šel brodit po jezeru, optava zopet nahrbtnika in kraspava dalje. Pri tretjem jezeru srečava vojake Slovence, prideljene razmejivni komisiji ob vznožju Kopice, in g. Knafelca; pohvalim izbornu postrežbo v koči pri Triglavskih jezerih, „turistovsko“, tako da se počutiš ko doma; žal da to ni povsod tako. Nisem vedel, da je g. Knafele oskrbnik te kočice; izrazil je zadovoljstvo nad priznanjem in je poudarjal, da je v koči vsak gost enak drugemu, bodisi da ima ta več „para“ ali pa da pride samo vedrit ali prenočit.

Močan veter nas je prisilil, da smo se razšli. Z Urošem, ki je postal med pogovorom že nestrpen, rineva po slabo nadelani poti, ki pa vsled slabega terena ne more biti boljša, na sedlo Hribarice. Treba je malo odmora; na Uroševo zahtevo je bilo treba vzeti iz nahrbtnika kaj „mesenega“. Vedno močnejši veter naju je prisilil, da jo po kratkem odpočitku urnih nog mahneva naprej! Naposled zagledava Aleksandrov Dom. Ker sva imela do njega samo dobre pol ure, solnce pa je še toplo silalo, se vleževa pri križišču raznih potov pod kočo na mlado travo. A križ je s tem turistom; komaj se vleže, je lačen, v nahrbtniku pa zadnji kosce kruha . . . In potem naj lačna prideva v Vrata? Kruh mi je delal skrbi; ako tega ni, ne vidiš planin v njih pravi lepoti. Dam Urošu njegove — specialitete ter zadnji kruh . . . jaz sem malo zadremal. Skoro pa me pozove na daljni pohod; čudil sem se mu, da je zamogel tako hitro pospraviti božji dar v želodec, in sem ga okaral.

Čez pol ure sva v koči. Prijazna oskrbnica nama odkáže sobo z dvema posteljama. Ker sva bila edina gosta, je bilo malce dolgočasno; zato greva v sobo in se spraviva v posteljo. Obljubiti sem moral, da bom celo noč spal pri njem; a to je bilo pri najboljši volji nemogoče, ker so se njegove noge in roke ovile mojega telesa, kakor da bi se me oprijel morski pajek. K sreči je Uroš kmalu zaspal, jaz pa sem razpletel te pajčje noge in zlezal v drugo posteljo; zjutraj ob šesti uri pa previdno zlezem k njemu. Skrb je bila nepotrebna: ležal je skrčen kakor polž in je spal, spal, spal. — Kako ga naj zbudim? Dvignem ves klopčič „pajka“ ter ga potisnem v umivalnik snežnice in pajek se začne polagoma razmotavati . . . Potem k zajtrku. Uroš si seveda brez moje vednosti naroči porcijo žgancev; ko jih pozoblje, me vpraša, zakaj jaz — ne jem žgancev. Razložil sem mu, da so moji hlačni rovi revni na rudi, kateri pravimo „para“ . . .

Rada bi odšla na Triglav, ali gosta megla mi je delala skrbi . . . Oskrbnica je izrazila mnenje, da mora solnce skoro razpršiti meglo. Optava se tedaj urno in stopiva na prosto v gosto meglo. Oskrbnica naju spravi na pravo pot. Na greben med Malim in Velikim Triglavom prispeva popolnoma mokra, Uroša je začelo od mrazu tresti, prsti so mu bili trdi in ni mogel držati palice. Svetoval sem, da se vrneva, a on o tem ni hotel nič slišati, ker je bil uverjen, da mora po mojem prejšnjem zatrdilu skoro biti konec poti in iz megle se bo prikazal toliko zaželjeni Aljažev stolp. „Kdo je oskrbnik v stolpu?“ vpraša Uroš. Sedaj šele spoznam, da si je fant mislil stolp kakor kako kočo s toplo pečico. Povem mu resnico, Uroš pa v jok, ki je — ne dolgo — trajal dotlej, da sva zadela ob stolp. Hitro pobašem Uroša v njega; zavijem ga v plašč, sam pa skočim še po knjigo in pečatno šatuljo. Zavetje v stolpu ni bilo baš prijetno, pihalo, škripalo in žvižgalo je skozi line, da je bilo joj! Uroš se trese in hoče zaspati. Bal sem se, da dobi mrzlico; pogledam ga v oči, res je imel čisto kalne in pogled moten.

Ustrašil sem se, torej hitro dol! Srečno dospeva na steno Malega Triglava; tu ni imela burja take moči: Uroš se je kmalu ogrel in je postajal zgovoren. Tudi me nekako po ovinkih prosi, naj nikomur ne povem, da je jokal.

Kmalu sva bila na snežišču. Čez snežišče dospeva na suha tla in že vidim prvo makacijo, ki naju privede na Kredarico. Prav oddahnil sem se, ko sva bila v topli sobi. Ker sem radi nedostajanja časa bil primoran držati se določenega načrta, sva o po eni uri odmora mahala proti Vratom. Neki član turistovskega kluba „Skala“ naju prijazno spremi ob robu ledenika in nama še pojasni, kolikor se je to pač dalo v megli, kje se cepi pot čez Prag. Zahvaliva se za uslugo in korakava dalje po snegu, brez skrbi, ker sva imela za kažipot vedno dovolj stopinj.

Nisva dolgo hodila, ko se začnejo megle vlačiti in dvigati v višave, tu pa tam se nama prikaže kak gorski velikan, a se zopet skrije za mimo drvečo meglo. Rjavina se kmalu otrese vsake megla in z velikim rešpektom jo ogledujeva. Kar vzklikne Uroš: „Lojze, poglej tja, joj!“ Ozrem se: diven pogled na vrhove Razora, Stenarja, Cmira i. t. d. Da, krasne so planine, ali užitek te lepote je šele na višku, ako si bil prej obsojen tavati pet ur v megli! Ko je tudi solnce sedaj toplo zasijalo, se vsedeva na bližnjo skalo in občudujeva ta divni prizor.

Nato nadaljujeva pot in Urošu se je razvezal jezik. Prvo vprašanje je bilo, ali gospod župnik Aljaž še „dela ture“? Pozitivnega odgovora mu nisem mogel dati, pa povem mu, da vedno zasleduje turiste z daljnogledom. „Kaj praviš, ali je gospod Aljaž naju videl na Triglavu?“ Povem mu, da je zaradi megle to bilo nemogoče; vsled tega odgovora je načel vprašanje, ali se dobi tudi daljnogled, ki propušča pogled tudi skozi meglo . . . Ker naju g. Aljaž torej ni mogel videti, je želel Uroš, da ga obiščeva.

Med takim pogovorom dospeva do studenca „pitne vode“; po dokaj strmih pečinah spoznam, da sva pozabila paziti na odcep poti in da se nahajava na Tomiškovi poti. Vrvi so bile od plazov zelo zrahljane, razdalja klinov je deloma tudi za odraslega zelo velika: treba je bilo zelo paziti. Šlo pa je Urošu vse gladko izpod rok in nog, posebno pa se mu je zdelo imenitno lezti skozi „okno.“ Ko zagledava „Aljažev Dom“ v Vratih, ura pa je bila okoli dvanajstih, torej časa za pohod v Mojstrano dovolj, se vleževa na ruševje in gledava v sinje vrhove. Nato hitro navzdol proti Vratom, kjer ostaneva samo toliko časa, kolikor ga je potreboval Uroš za vpis v knjigo in pritiskanje pečata v knjižico in na razglednice; potem se odpraviva proti Mojstrani k Šmercu na prenočišče, drugi dan pa domov.

Uroš se zabava z svojimi planinskimi pečati in z razglednicami ter vso turo menda še enkrat preživlja; ko pa stopa v burji po grebenu na Triglav, prekinja večkrat to ponovno preživljanje in me diskretno vpraša, ali sem že komu kaj omenil o joku . . . Ne! Nikoli te ne izdam!

L. Novak

Obzor.

Junaštvo in sreča v planinah. Dne 5. avgusta t. l. je peljal švicarski vodnik Bisehoff iz Wengena neko damo Coninx na Möncha. Navezana sta bila na vrh. Na zasnženem ledeniku se je vodniku spodrsnilo in padel je v globoko razpoko. Dama je v hipu presodila položaj, se je vrgla s celim telesom v sneg in je zadržala padec vodnika v globino; ni pa se mogla ganiti z mesta ali celo kvišku potegniti vodnika, ki je visel na koncu vrvi in si nič mogel pomagati. Več ur sta vztrajala v tem strašnem položaju. Ker vodnik za se ni upal več na rešitev, je pozval damo — da reši vsaj njo — naj prereže vrh. Dama je to najprej odbila; ko pa je videla, da ni pomoči, je naposled vrh pre-

rezala. In glejte čuda! V tistih dolgih urah se je vrh globoko zajedla v sneg in led in je tam primrznila! Vodnik je zdaj obvisel na vrvi in je tam še visel tri ure; medtem je dovedla dama pomoč in rešili so vodnika (Po „Journal des Débats, 10./8 1923).

J.

Gozdarstvo v Sloveniji je naslov knjigi, ki jo je izdala ljubljanska podružnica Jugosl. šumarskega združenja v spomin na kongres, ki se je vršil v sredi avgusta t. l. v Ljubljani. Ta spominska knjiga, ki jo je uredil ing. Anton Šivic, vsebuje sledeče aktualne članke: Geografski in geološki opis Slovenije, napisal ing. V. Putick. — Gozdarstvo v Sloveniji, napisal ing. A. Šivic. — Lesna industrija v Sloveniji, napisal D. Goriup. — Razvoj domače lesne obrti, napisal J. Goederer. — Lesna trgovina in eksport, napisal, E. Hieng. — Možnosti nadaljnega tehničnega razvoja gozdarstva z ozirom na izrabo vodnih sil v okviru elektrifikacije dežel, napisal dr. ing. A. Král. — Agrarna politika in agrarne operacije v Sloveniji, napisal dr. Spiller-Muys. — Zgradba hudournikov v Sloveniji, napisal ingénieur V. Fasan. — Gozdi verskega zaklada v okolišu blejske gozdne uprave. Izlet na Pokljuko, napisal ingénieur Z. Ziernfeld. — Planine v Bohinju in okolici Bleda, napisal O. Detela. — Razvoj Trboveljske premogokopne družbe. — Lovstvo v Sloveniji, napisal ingénieur A. Šivic. — Ribarstvo v Sloveniji, napisal S. Plemelj. — Poleg teh strokovnih razprav so v knjigi opisi Ljubljane, Bleda in Bohinja (dr. R. Andrejka). Knjiga ima okrog 200 strani ter je opremljena z 42 slikami, med njimi je 16 po Jugoslovanski tiskarni krasno izdelanih prilog. Nabavlja se pri Podružnici Jug. šum. združenja v Ljubljani, Križanke št. 1, katera jo oddaja nečlanom po lastni režijski ceni 45 Din. Knjiga nam podaja točen in zanimiv pregled o razvoju za Slovenijo veljavne gospodarske panoge, ki je — razen strokovnjakov — doslej skoro nismo poznali. Tudi mi planinci, ki hočemo spoznavati prirodne krasote naše ožje domovine, najdemo v knjigi obilo novega in lepega. Sledeč slikam, občudujemo Triglav s Kriških Podov, gozdne prizore iz Mežaklje, Komarče, Košute, dolino Krmo z lovsko kočjo, planine Kovce in Pungrt pod Košuto, Veliko Planino, Blejsko in Bohinjsko jezero, zimske slike s Pokljuke, lovsko hišo pri Mrzlem Studencu, planine na Voglu, Klanško jezero i. dr.

Jugoslovansko šumarsko združenje je priredilo koncem julija veliko skupno zborovanje v Ljubljani, po skupščini pa za svoje člane tudi izlet v naše planine. Večja skupina (okoli 40 članov) se je pod vodstvom naših odbornikov in amaterjev podala skozi Vrata na Triglav in potem v Bohinj. Prenočevali so v Aljaževem Domu, na Kredarici in v Aleksandrovem Domu, posetili pa tudi kočjo pri Triglavskih jezerih in hotel Zlatorog. Odnegli so z naših gora pač najlepše spomine.

Zanimiv jubilej je obhajal naš odbornik Lojze Knafelc: po odborovem sklepu je nanovo prepleskal častitljivi Aljažev stolp, da mu zopet da primerno (sivo) obleko in črno kapo. Slučaj je hotel, da je bil topot baš šestdesetič na vrhu Triglava. Že popreje, pred nekaj leti, je bil on tisti, ki je pobelil Aljažev stolp, ko so ga bili na neokusen način z raznimi napisi poččkali — tačas je bil petdesetič na Triglavu. Vsa čast vztrajnemu turistu, ki kot strog načelnik markacijskega odseka z nedosežno vneto ureja in nadzira naše potne zveze, nam izdeluje planinske zemljevide in kot vzor vodnika podučuje in vodi naše mlade turiste!

Naše slike: Grebeni Razora (2601 m). — Najlepšim vrhovom Julijskih Alp je prištevati Razor, ki se dviguje iz divje Krnice in bajne Trente in je po Kriških Podih spojen tudi z Vrati. Razor je napravilo pristopen Slovensko Planinsko Društvo ter nadelalo nanj drzna in zanimiva turistovska pota. Žal, da leži sedaj njegov vrh že onstran naše državne meje. Razor opazuješ od vseh strani kot mogočno piramido, ki jo pokriva ostro začrtana krona. Če pa si na Razoru, opaziš, da tvori ta vrh dva

skoraj enako visoka grebena. Višji je vzhodni vrh, še bolj zanimiv pa severozahodni, ki ga vidimo na predstojęči sliki. Ta vrh se grezi s silnimi prepadi proti sedlu Mlinarice in v sklep Velike Pišnice: onstran Mlinarice kipijo raztrgani grebeni Pri-sojnika. Nudi se pa z vrha tudi zanimiv in razsežen razgled proti severu. Na sliki vi-dimo odrastke Mojstrovke, Karavanke in v ozadju Dobrač.

Spomenik ruskim žrtvam ob Triglavskem jezeru. Kakor je poročal Planinski Vestnik 1921 št. 1, str. 24, sta v bližini Koče pri Triglavskih jezerih pokopana dva ruska ujetnika, ki jih je brezobzirna avstrijska soldateska dala ustreliti. Na vneto pri-zadevanje g. R. Pustoslemška so se zbrala sredstva, da se je na grobu postavil spomenik žrtvam krute sile.

Dne 8. septembra se je izvršilo svečano odkritje spomenika, ki ima napis: „Ruskim žrtvam, tu ustreljenim, slovenski turisti 1923“. Zbrala se je skupina turistov, med njimi trije Rusi. Gospod R. Pustoslemšek je ob odkritju spomenika opisal muke in nesreče, ki so tačas zadele nedolžne žrtve, in poudarjal zasluge Rusije v svetovni vojski; na-glasil je, da postavi slovenski narod to planinsko ploščo, ker je njegova dolžnost, da izkaže svojo hvaležnost onim, ki so žrtvovali zanj življenje. Konečno je izročil spomenik v varstvo Slov. Plan. Društvu, ki ga je pri tej slavnosti zastopal odbornik Lojze Knafelc.

Univerzitetni profesor Dr. Bubnov je kot zastopnik kolonije ruskih emigrantov v globokočutnem govoru poudaril, da je postavitve spomenika obenem znak slovensko-ruskega pobratimstva; zahvalil se je slovenskemu narodu, da se spominja ruskih junakov, in je izrekel svojo vero, da Rusija ni mrtva, kakor njeni sovražniki, in da se bode ponosno povzdignila in nadaljevala svojo stoletno vlogo jakega slovenskega činitelja; nadeja se, da se bodo enkrat meje naše kraljevine s pomočjo Rusije premaknile od Triglava na zapad in objele vse Slovence. — Govorili so še g. dr. Franceschi, ruski slikar Bicenکو in v imenu jugoslovanskega Sokolstva g. Kajzelj.

Konečno je g. R. Pustoslemšek izrekel iskreno zahvalo dobrotnikom, ki so omogočili zgradbo spomenika, zlasti tvrdki Vodnik, ki je darovala ploščo, tvrdkam Stupica, Schneider & Verovšek, Zalta & Žilič, ki so darovali cement, tvrdki Balkan za brezplačen prevoz, in vsem, ki so se odzvali z denarnimi prispevki.

Spomenik je zelo lično izdelan, leži na lepem razglednem kraju, samo 50 korakov od planinske kočee oddaljen. Pot do njega je markirana. — Turisti, ki potujete h Koči Triglavskih jezer, ne zamudite posetiti zgodovinskega spomenika!

Planinski koledar za l. 1924, temeljito predelan, z novim krokiem Julijskih Alp in Pohorja, izide koncem meseca oktobra. Ne bode se prodajal po knjigarnah, a dobe ga po pošti (priporočeno) vsi lanski plačniki, drugi si ga lahko naroče pri založniku Brunon Rotter, Maribor, Krekova ul. 5. Cena mu bo s priporočeno poštnino 15 Din.

Od uredništva. — Gg. sotrudnike (Dr. S., Dr. O., Dr. M., L. i dr.) prosimo potrpljenja.

Vsebina: Jakob Aljaž: Oris mojega življenja (str. 145). — Fr. Lapajne: Greben (str. 148). — Dr. Milko Hrašovec: Iz Celja v jugovzhodne Albanske Alpe (str. 150). — Čez hrib in dol: Najmlajši član SPD v planinah (str. 156). — Obzor: Junaštvo in sreča v planinah (str. 158). Gozdarstvo v Sloveniji. Jugoslovansko šumarsko združenje. Zanimiv jubilej g. Knafelca. (str. 159). — Naše slike: Grebeni Razora (str. 159). — Spomenik ruskim žrtvam ob Triglavskem jezeru. — Planinski koledar. (str. 160).

Urednik **dr. Josip Tominšek** v Mariboru. — Izdaja in zalaga Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani (Osrednji odbor). — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Grebeni Razóra (2601 m)

Fot. dr. Stanko Tomiňek